

X7845

מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון

קעשרים וארבעה חודשים אחרי הפינוי / דו"ח מס' 14

מטרת הדו"ח הנוכחי לבחון את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון (להלן, מפונים), שנתיים לאחר הפינוי.

הניתוח מתבסס על סקר שנערך בקרב מפוני חבל עזה וצפון השומרון שבמסגרתו רואיינו 1360² פרטים (אחד מכול משק בית) מקרב המפונים.

עיקרי הממצאים:

תעסוקה, שכר והכנסות משקי בית

- שנתיים לאחר הפינוי נמצא כי 57.3% מהמפונים עובדים, 20.5% מהמפונים מובטלים³ ו-22.3% מהמפונים לא נמנים על כוח העבודה.
- שיעור התעסוקה כיום, שנתיים לאחר הפינוי, גדל בהשוואה לשיעור לפני 15 חודשים (45.3%) ועומד על 57.3%. ברם, שיעור זה קטן ב-20.3 נקודות האחוז משיעור התעסוקה באוכלוסיית המפונים, לפני הפינוי.
- השכר הממוצע לפני הפינוי, עמד על 5836.0 ₪ לעומת 5125.9 ₪ כיום, דהיינו פער של 710.1 ₪ שברובו נובע מקבוצת הגברים.
- אקטיביות הפרט ורשתות חברתיות מסבירים שיעור לא מבוטל של דרכי מציאת עבודה בקרב מפונים עובדים כיום. מספר מקומות העבודה הממוצע בהם עבדו קבוצת המועסקים מאז הפינוי ועד היום עומד על 1.7, כאשר 44% עבדו ביותר משני מקומות עבודה.
- מבין המובטלים, 24.4% עבדו מאז הפינוי ועד היום, משך זמן העבודה הממוצע בקבוצה זו עמד על 7.4 חודשים (מתוך 23 חודשים).
- מבין אלה שאינם בכוח העבודה, 25.6% עבדו מאז הפינוי ועד היום, משך זמן העבודה הממוצע בקבוצה זו עמד על 8.1 חודשים (מתוך 23 חודשים).
- 67.1% מהמפונים "נחשפו לתעסוקה" דהיינו, עבדו או עובדים מיום הפינוי ועד היום. משך זמן העבודה הממוצע בקרב כלל המפונים עמד על 13.4 חודשים (מתוך 23 חודשים).

¹ גרסה זו מתבססת על מספר משיבים רב יותר ועל כן יתכנו אי הלימות קלות ביחס לאחוזים שהוצגו בדו"חות קודמים. ראוי להדגיש שהממצאים המפורטים בדו"ח הם חלק מניתוח רחב יותר שיערוך מינהל מחקר וכלכלה בתקופה הקרובה.

² מינהל מחקר וכלכלה שוקד מזה זמן רב על בניית קובץ אוכלוסייה של מפוני חבל עזה וצפון השומרון. עפ"י הערכתנו, גודל אוכלוסיית המפונים עמד בעת הפינוי על כ-9,400 נפשות. מכאן שקובץ האוכלוסייה אמור לכלול 1950 משקי בית. נכון לעתה רואיינו נציגים מ-1360 משקי בית (הסיבות לנשירה מן הסקר הן: 200 סרבו להשיב, כ-70 לא יכולנו לראיין בגין קשיי שפה, פטירה, מחלה קשה, עזיבת הארץ. ולבסוף, 375 ראיונות נמצאים כיום בתהליך של ביצוע וטרם הושלמו). בבדיקה שערכנו נמצא כי המדגם שרואיין עד כה 1360 פרטים מייצג את כלל האוכלוסייה.

³ אין מדובר על שיעורי האבטלה במדידה המקובלת כי אם על אחוז המובטלים מסך אוכלוסיית המפונים.

- ההכנסה הממוצעת למשק בית מכול מקורות ההכנסה עומדת על 6,361 ₪, מספר המפרנסים הממוצע עומד על 1.2 לעומת 1.5 לפני הפינוי.

מצב בריאותם של המפונים והתמיכה שקיבלו

- 80.1% מהמפונים הגדירו את מצבם הבריאותי כטוב או טוב מאוד.
- 41% מן המפונים קבלו בשנה החולפת טיפול מטעם עובד סוציאלי או מטעם פסיכולוג או פסיכיאטר.

סיוע לשילוב במקומות עבודה

- מפונים שהינם מובטלים דווחו על מגוון של סוגי סיוע שיאפשרו להם וניתן שגם לכול מי שלא בכוח העבודה, להתחיל לעבוד. מהבולטים שבסוגי הסיוע ניתן לציין את הבאים: מידע על משרות פנויות (80.2% מהמפונים המובטלים), לימוד מקצוע (39.6% מהמפונים המובטלים), תמיכה נפשית ועידוד (32.4% מהמפונים המובטלים) וסידור השגחה לילדים (29.7% מהמפונים המובטלים).

רקע כללי:

הדו"ח הנוכחי בוחן את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון כשנתיים לאחר הפינוי (אוגוסט 2005).

מטרת הדו"ח לעמוד על הנושאים שלהלן:

- (1) לתאר את המאפיינים הסוציודמוגרפים העיקריים של המפונים.
- (2) לעמוד על מצבם התעסוקתי של המפונים.
- (3) לתאר את מצבם הבריאותי ואת רווחתם האישית של המפונים.
- (4) למפות את סוג הסיוע לו נזקקים מפונים שהם מובטלים על מנת להתחיל לעבוד.
- (5) לתאר את התמורות בשיעור התעסוקה של המפונים.
- (6) לעמוד על מקורות ההכנסה של המפונים ועל השינוי בהכנסה מאז הפינוי.
- (7) לתאר את השינוי שחל בשכרם של המפונים לאחר הפינוי.

מקור הנתונים: הממצאים המוצגים בדו"ח מתבססים על סקר מעקב רביעי אחר אוכלוסיית המפונים שנערך מטעם מינהל מחקר וכלכלה במשרד התמי"ת. חלקם של הממצאים השוואתיים ומתבססים על הנתונים שעלו מסקר המעקב השלישי.

המראיינים בסקר הנוכחי: 1360 פרטים הנמנים על 1360 משקי בית שונים. להרחבה לגבי גודל האוכלוסייה ומהותה, ראו הערת שוליים מס' 2 לעיל. ראוי לציין כי בחלקן של השאלות נעשה שימוש בתשובות של המראייין אודות המצב התעסוקתי של בן או בת זוגו.

לוח 1 מתאר את משתני הרקע של המפונים, שנתיים לאחר הפינוי. הלוח מלמד כי גברים מהווים מחצית מן האוכלוסייה (49.5%). מרבית המפונים (86.3%) נשואים והורים לילדים (83.8%). כשני שלישים מן המפונים (63.7%) הנם דתיים וחרדים, כחמישית נוספים (21.5%), מסורתיים. הגיל הממוצע עומד על 39.5

שנים, כאשר למעלה משליש מן האוכלוסייה (37.5%) הנם צעירים עד גיל 34. ממוצע שנות הלימוד עומד על 14.4 שנים כאשר לכמעט שני שלישי (60.5%) יש 13 שנות לימוד ומעלה.

לוח 1 – דיוקן המפונים לפי מאפיינים עיקריים שנתיים לאחר הפינוי

מאפיינים	באחוזים	מאפיינים	באחוזים
כלל האוכלוסייה	100%	גיל	100%
% גברים	49.5	עד 34	37.4
% נשואים	86.3	35-44	25.2
% בלי ילדים	16.2	45-54	25.4
		+55	12.0
רמת דתיות	100%	ממוצע גיל	39.5
דתיים וחרדים	63.7	שנות לימוד	100%
מסורתי	21.5	עד 10 שנות לימוד	4.5
חילוני	14.7	11-12	35.1
		13-15	26.9
		+16	33.6
		ממוצע שנות לימוד	14.4

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מנהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

לוח 2 מציג משתני התעסוקה. הלוח מורה כי 57.2% מהמפונים עובדים, 20.5% הנם מובטלים, ו-22.3% אינם נמנים על כוח העבודה. התבוננות מקרוב על נושא ההכשרה המקצועית מעלה כי 26.6% מן המפונים למדו או לומדים כיום, בקורס להכשרה מקצועית. שיעור הלומדים כיום עומד על כעשירית (9.1%). שיעור לא מבוטל של מפונים (41%) דווחו כי הנם עובדים במקצוע אותו רכשו בהכשרה המקצועית. שיעור העצמאים בקרב המפונים עומד על 8.4% ושיעורם של המקימים עסק כיום הינו 1.5%. 67.1% מן המפונים נחשפו לתעסוקה, קרי עבדו לפחות יום אחד מיום הפינוי ועד היום. שיעור העובדים לפחות יום אחד מאז הפינוי, הינו הגבוה ביותר בקרב העובדים כיום (57.2%), שיעור העובדים לפחות יום אחד בתקופה האמורה בקרב מובטלים ושאינם בכוח העבודה עמד על כ-25%. ממוצע חודשי העבודה בכלל האוכלוסייה עומד על 13.4 חודשים ובהתאם לכך, אחוז החודשים בהם עבדו כול המפונים מיום הפינוי ועד היום הינו למעלה ממחצית החודשים (55.8%). ממוצע מספר החודשים שבהם עבדו המפונים מאז הפינוי הינו הכי גבוה בקרב העובדים (16.6). קבוצת המובטלים והקבוצה שלא נמנית על כוח העבודה, עבדה בממוצע כמחצית מפרק זמן זה. ממוצע מס' העבודות בהם עבדו המפונים מיום הפינוי ועד היום עומד על 1.5 עבודות. 44% מהעובדים, כמעט שלישי מן המובטלים (32.7%) וחמישית (19%) מאלה שאינם נמנים על כוח העבודה, עבדו בשתי עבודות או יותר מיום הפינוי ועד היום. בקרב העובדים כיום, רבע (25.3%) מצאו עבודה באמצעות פנייה ישירה אל מעסיק ושיעור דומה (23%) הסתייע בבני משפחה או חברים. ראוי לתת את הדעת לכך ש-14% מן המפונים חזרו למקום עבודה קודם ושיעור זה פתח עסק עצמאי או הצטרף לעבודה בעסק משפחתי. בקרב העובדים כיום, ממוצע השכר החודשי עומד על 5,125.9 ₪ ברוטו כאשר שכרם הממוצע של הגברים גבוה בהרבה מזה של הנשים (6,412.8 ₪ בממוצע לעומת 3,881.5 ₪ בממוצע).

כזכור, 22.3% מן המפונים אינם נמנים על כוח העבודה. שלושת רבעי מחברי קבוצה זו (75.6%) ציינו כי לא עבדו אפילו יום אחד מאז הפינוי ועד היום. הסיבות שמנו המרואיינים שנכללים בקבוצה זו למצבם התעסוקתי היו מגוונות. שליש (33.7%) מחברי הקבוצה ציינו כי התייאשו מלחפש עבודה ורבע (25.9%) דווחו שהם לומדים (לרבות, לימודי קודש, 11.1%), גיל גבוה ומחלה צוינו בשיעורים דומים (14.7% ו-12.9%, בהתאמה).

לוח 2 – דיוקן התעסוקה של מפוני חבל עזה וצפון השומרון שנתיים לאחר הפינוי

מאפיינים	באחוזים	מאפיינים	באחוזים
מסך המפונים	מסך המפונים	מסך המפונים	מסך המפונים
<u>ממצב התעסוקה כיום</u>		<u>עבדו לפחות יום אחד מאז הפינוי</u>	
% העובדים ⁴	57.2	% מקרב העובדים כיום	57.2
% המובטלים ⁵	20.5	% מקרב המובטלים כיום	24.4
% שלא בכח העבודה ⁶	22.3	% מקרב שאינם בכח העבודה	25.6
		% שעבדו ועובדים מיום הפינוי ועד היום	67.1
<u>לומדים ולמדו בהכשרה מקצועית</u>		<u>ממוצע מספר החודשים שעבדו מאז הפינוי (לא בהכרח לצוף)</u>	
% הלומדים כיום	9.1	בקרוב העובדים	16.6
% שלמדו מיום הפינוי ועד היום	17.5	בקרוב המובטלים	7.4
סה"כ לומדים ולמדו בהכשרה	26.6	בקרוב שאינם בכוח העבודה	8.1
% העובדים במקצוע שלמדו	41.0	כלל האוכלוסייה	13.4
		% החודשים שעבדו מסך התקופה	55.8
<u>עצמאים והקמת עסקים</u>		<u>עבדו בשתי עבודות ויותר</u>	
% העצמאים כיום	8.4	מקרב המועסקים	44.0
% המקימים עסק כיום	1.5	מקרב המובטלים	32.7
<u>מצאו את העבודה האחרונה לפי ערוצי חיפוש נבחרים (עובדים כיום)</u>		<u>סיבות נבחרות שלא עבדו מאז הפינוי (בקרוב מי שאינם בכוח העבודה)</u>	
פניה ישירה אל מעסיק	25.3	התייאשו מחיפוש עבודה	33.7
סיוע של בני משפחה /חברים	23.0	לימודים, הכשרה והשכלה (אברכים)	25.9
חזר למקום עבודה קודם	14.1	גיל גבוה	14.7
פתח עסק עצמאי / עבד בעסק משפחתי	14.2	מחלה, מגבלה	12.9
<u>ממוצע שכר עבודה חודשי בקרב העובדים</u>			
סה"כ בש"ח	5125.9		
גברים בש"ח	6412.8		

⁴ כולל מי שעובד ולומד בהכשרה מקצועית בו זמנית, כולל מי שמקים עסק ועובד במקביל.

⁵ כולל מי שלומד בהכשרה מקצועית ומחפש עבודה, כולל י שמקים עסק כיום ואינו עובד.

⁶ לרבות מי שלומד בהכשרה מקצועית ואינו עובד או מחפש עבודה במקביל ללימודיו.

לוח 3 מתאר משתנים הקשורים למצבם הבריאותי ולרווחתם של המפונים. מרבית המפונים (80.1%) ציינו כי בריאותם טובה מאוד או טובה. רק 5% דווחו כי בריאותם גרועה. ברם, רבע מן המפונים (24.9%) דווחו על הרעה במצבם הבריאותי במידה רבה ורבה מאוד, מאז הפינוי. בהמשך למגמה זו, 41% מן המפונים דווחו כי הם או מישוהו מבן משפחתם, קבלו בשנה האחרונה, טיפול מטעם איש מקצוע (עובד סוציאלי, פסיכולוג או פסיכיאטר), כאשר שיעור המקבלים טיפול פסיכולוגי או פסיכיאטרי עומד על 16.4% ושיעור הנעזרים בשני סוגי הטיפול הינו דומה (15.4%). בחינה של מספר היגדים ספציפיים שמלמדים על רווחה אישית מעלה כי כמעט שני שלישים (61.8%) מן המפונים ציינו כי הם מתקשים לקבל החלטות לעיתים קרובות או כול הזמן, במהלך השבועות האחרונים. שיעור לא מבוטל של מפונים דווחו שנתם מופרעת בגין דאגות ושהם חשים לחוצים (43%-ו-40.8%, בהתאמה). ולבסוף, למעלה מרבע מהמפונים דווחו על תחושות של דכאון ועל הרגשה של אובדן הבטחון העצמי (27%-ו-25.3%, בהתאמה).

לוח 3 – מפונים שמשפחותיהם קיבלו טיפול ומצב בריאותם

מזדים	באחוזים	מזדים	באחוזים
מסך המפונים	מסך המפונים	מסך המפונים	מסך המפונים
מצב הבריאות בדרך כלל		בשבועות האחרונים קרו לך הדברים הבאים כל הזמן ולעיתים קרובות	
טובה מאוד וטובה	80.1	הרגשה שאתה לא מסוגל לקבל החלטות	61.8
גרועה	4.9	לא יכולת לישון בגלל דאגות	43.0
הרעה בבריאות מאז הפינוי		הרגשת לחוץ	40.8
במידה רבה ורבה מאוד	24.9	הרגשת מדוכא	27.0
במידה מועטה וכלל לא	57.3	הרגשת שאתה מאבד את הביטחון העצמי שלך	25.3
קיבלו טיפול הם ובני משפחה במהלך השנה			
רק של עובד סוציאלי	9.9		
רק טיפול פסיכולוגי / פסיכיאטרי	16.4		
קיבלו את שני סוגי הטיפול	15.4		
קיבלו טיפול של עובד סוציאלי או טיפול פסיכולוגי/פסיכיאטרי	41.0		

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מנהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

שיעור המובטלים בקרב המפונים עמד כאמור על חמישית (20.5%). קבוצה זו נשאלה לגבי סוג העזרה לו היא זקוקה על מנת להתחיל לעבוד. לוח מס' 4 מפרט את הממצאים. נתון בולט במיוחד מצביע על כך ששיעור גבוה מאוד של מפונים מובטלים ציינו כי הם זקוקים למידע על משרות פנויות ולכך שמישהו ימצא להם עבודה (80.2%-ו-75.3%, בהתאמה). כמחצית (47.3%) מן המובטלים הביעו צורך בהכוונה וייעוץ לגבי סוג העבודה שמתאימה להם, ושיעורים דומים אך נמוכים מכך של מובטלים דווחו על צורך בתחבורה

למקום העבודה (40.7%) כמו גם על לימוד מקצוע (39.6%) ולימוד מיומנויות בסיסיות (30.8%). ראוי לשים לב לכך שכשליש מן המובטלים (32.4%) ציינו כי הם זקוקים לתמיכה נפשית ועידוד. ממצא בולט נוסף מצביע על כך ששיעור לא מבוטל של מובטלים (29.7%) הביעו צורך בעזרה מסוג של סידור והשגחה לילדים.

לוח 4 – מפונים⁷ מובטלים המבקשים להתחיל לעבוד לפי סוגי סיוע

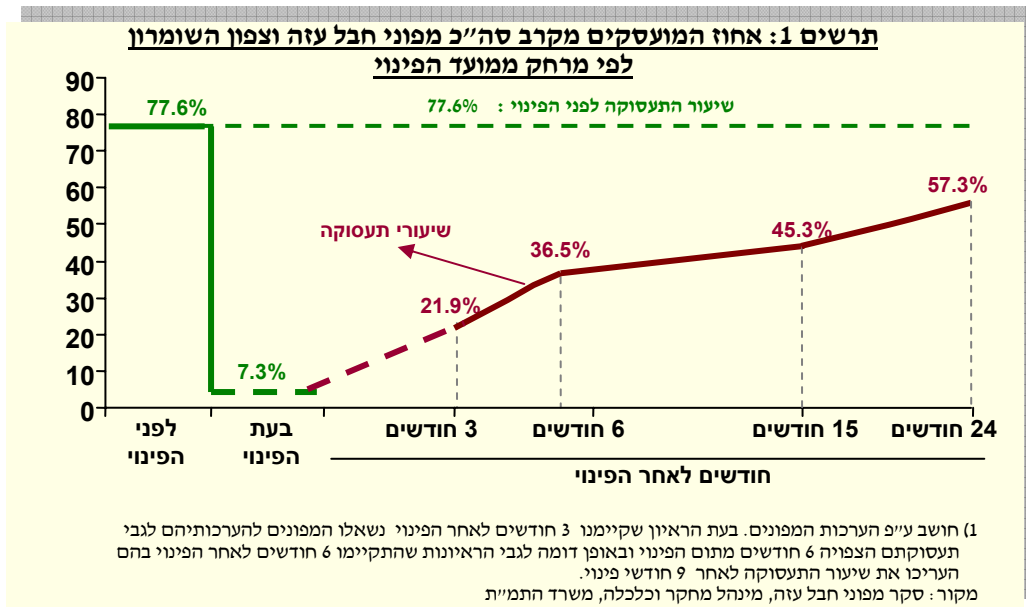
סוגי סיוע	באחוזים מסה"כ המפונים
מידע על משרות פנויות	80.2
שמישהו ימצא לי עבודה	75.3
הכוונה וייעוץ מקצועי לגבי סוג העבודה המתאימה לי	47.3
תחבורה למקום העבודה	40.7
לימוד מקצוע	39.6
תמיכה נפשית ועידוד	32.4
לימוד מיומנויות בסיסיות כמו שימוש במחשב, ידע בסיסי באנגלית ו/או במתמטיקה	30.8
סידור השגחה לילדים	29.7
עבודה מותאמת לבעיות הבריאות שלי	17.0
מקום בו אוכל להדפיס קו"ח, לטלפן למעסיקים, לשלוח פקסים	13.7
ללמוד איך מחפשים עבודה (כתיבת קו"ח ודרך להתראיין)	12.6

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מנהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

תרשים 1 מתאר את השינוי באחוז המועסקים בקרב מפוני חבל עזה וצפון השומרון. התרשים מלמד ששיעור המועסקים נמצא במגמת עלייה ככול שאנו מתרחקים ממועד הפינוי, אולם טרם השתווה לשיעור התעסוקה שקדם לפינוי. טרם הפינוי, שיעור התעסוקה בקרב תושבי חבל עזה וצפון השומרון עמד על 77.6%. בעת הפינוי צנח שיעור זה כצפוי, והגיע ל-7.3%⁸. שלושה חודשים לאחר הפינוי נצפתה צמיחה בשיעור התעסוקה שעמד על 21.9%. חצי שנה לאחר הפינוי עמד השיעור על 36.5% וחמישה עשר חודשים לאחריו הגיע ל-45.3%. שיעור התעסוקה כיום, שנתיים לאחר הפינוי, גדל עוד יותר ועומד על 57.3%. ברם, שיעור זה קטן ב-20.3% משיעור התעסוקה באוכלוסיית המפונים, לפני הפינוי.

⁷ בהתבסס על תשובות המובטלים

⁸ שיעור זה מתבסס על מספר המפונים שחזרו למקום עבודתם הקודם לפני הפינוי, דהיינו בעצם לא הפסיקו לעבוד.

לוח 5 מתאר את מקורות ההכנסה, ההכנסה בפועל והשינוי בהכנסה של משקי הבית בקרב המפונים. ההכנסה הממוצעת למשק בית מכול מקורות ההכנסה עומדת על 6,361 ₪. מרביתם של משקי הבית (77.7%) מקבלים קצבת ילדים. כעשירית ממשקי הבית מקבלים דמי אבטלה ושיעורים נמוכים מזה של משקי בית מקבלים קצבאות ותמיכות אחרות: קצבת נכות מביטוח לאומי (6%) ועזרה כספית קבועה מגורם ציבורי (5.4%), ממצא חשוב נוסף מעיד כי שיעור קטן ביותר של משקי בית מסתייע בקצבת הבטחת הכנסה (2.7% בלבד). עשרה אחוז ממשקי הבית מקבלים פנסיה. ראוי לציין כי מספר המפרנסים הממוצע למשק בית כיום הינו נמוך במעט מזה שנצפה לפני הפינוי (1.2 לעומת 1.5 מפרנסים למשק בית). בהמשך לכך, קרוב לשלושת רבעי מהמפונים (71.2%) ציינו כי מצבם הכלכלי הורע והורע ביותר, בהשוואה למצבם הכלכלי בשנה שקדמה לפינוי.

ואילו כיום שיעורם של משקי הבית כאמור עומד על 43.1%. ולבסוף, בעוד שלפני הפינוי ב-63% ממשקי הבית היו שני מפרנסים, כיום, שיעור משקי הבית בעלי שני מפרנסים עומד על 37.7%.

תרשים 2: מספר המפרנסים במשק הבית לפני הפינוי וכשנתיים לאחר הפינוי, באחוזים

